Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
А13. Адзначце прыклады, у якіх выдзеленыя словы трэба пісаць разам: 1) вымыць (***як***) ***след***; 2) памераць (***у***) ***абхват***; 3) (***калі***) ***нікалі*** прыязджаць; 4) пакласці (***на***) ***відавоку***; 5) ісці (***па***) ***малу***. **Адказ:** 4,5	1) *вымыць **як след*** → блізкае да прыслоўя па значэнні і функцыі спалучэнне слоў ***як след*** пішацца асобна; 2) *памераць **у абхват*** → блізкае да прыслоўя па значэнні і функцыі спалучэнне назоўніка, які пачынаецца з галоснага, з прыназоўнікам ***у*** пішацца асобна; 3) ***калі-нікалі*** *прыязджаць* → складанае прыслоўе, утворанае паўтарэннем таго самага слова (з далучэннем прыстаўкі), пішацца праз злучок; 4) *пакласці **навідавоку*** → прыслоўе, утворанае ад назоўніка, які ў сучаснай беларускай мове самастойна не ўжываецца, пішацца разам; 5) *ісці **памалу*** → прыслоўе, утворанае ад прыметніка ***малы*** пры дапамозе прыстаўкі ***па-*** і суфікса ***-у***, пішацца разам	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс прыслоўяў і спалучэнняў слоў, блізкіх да прыслоўяў	**Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 27–30. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 19, 43; практ. 344
А14. Адзначце прыклады, у якіх часціцу ***не*** з выдзеленымі словамі трэба пісаць асобна: 1) (***не***) ***аслабная*** ўвага; 2) (***не***) ***ацэненая*** мастаком карціна; 3) (***не***) ***дзе*** знайсці; 4) (***не***) ***шкада*** добрых слоў; 5) (***не***) ***паклеіўшы*** памяшкання. **Адказ:** 2,4,5	1) ***неаслабная*** *ўвага* → ***не-*** – прыстаўка, без якой прыметнік ***неаслабная*** не ўжываецца; 2) ***не ацэненая*** *мастаком карціна* → ***не*** з поўным дзеепрыметнікам, пры якім ёсць залежнае слова ***мастаком***, пішацца асобна; 3) ***недзе*** *знайсці* → ***не*** ў неазначальным прыслоўі – прыстаўка (пішацца разам); 4) ***не шкада*** *добрых слоў* → ***не*** са словам ***шкада*** пішацца асобна; 5) ***не паклеіўшы*** *памяшкання* → ***не*** з дзеепрыслоўем пішацца асобна	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Правапіс часціцы ***не*** з рознымі часцінамі мовы	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 42. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 12, 15, 26, 47. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 5. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 48
А15. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску	1) *Калі хочаш убачыць плады, **не** зрывай*	Марфалогія і	**Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова:

УДАКБ

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
ўжываецца часціца ***ні***: 1) Калі хочаш убачыць плады, __ зрывай кветак. 2) Вочы матулі, з якімі б __ параўноўвалі іх, самыя чароўныя. 3) Цэлы тыдзень няма __ сняжынкі. 4) Я __ раз па сцежках лугавых хадзіла і на рамонках белых варажыла. 5) Хто ж __ марыць марознай зімой апынуцца ў сонечным леце! **Адказ:** 2,3	*кветак.* → для надання адмоўнага значэння галоўнай частцы сказа ***не*** *зрывай кветак* пры дзеяслове-выказніку ўжываецца часціца ***не***; 2) *Вочы матулі, з якімі б* ***ні*** *параўноўвалі іх, самыя чароўныя.* → у дадзенай частцы складаназалежнага сказа *з якімі б* ***ні*** *параўноўвалі іх* для ўзмацнення сцвярджэння ўжываецца часціца ***ні***; 3) *Цэлы тыдзень няма* ***ні*** *сняжынкі.* → для ўзмацнення адмаўлення, якое выражана словам ***няма***, ужываецца часціца ***ні***; часціца стаіць пры назоўніку ***сняжынкі*** ў форме роднага склону; 4) *Я* ***не*** *раз па сцежках лугавых хадзіла і на рамонках белых варажыла.* → у спалучэнні ***не раз*** са значэннем *‘часта’* ўжываецца часціца ***не***; 5) *Хто ж* ***не*** *марыць марознай зімой апынуцца ў сонечным леце!* → для надання сцвярджэння сказу пытальна-клічнага тыпу ўжываецца часціца ***не***	арфаграфія. Культура маўлення. Часціцы ***не*** і ***ні***, іх ужыванне і правапіс	вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 46. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; практ. 23. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 47
А16. Адзначце словазлучэнні, якія адпавядаюць нормам беларускай літаратурнай мовы: 1) за два кіламетры ад ракí; 2) выбачайце нас; 3) на карысць дзецям; 4) падобны да брата; 5) тры чыстых сшыткі. **Адказ:** 1,3,4	1) *за два кіламетры ад ракí* → характэрная для беларускай мовы сінтаксічная канструкцыя; 2) *выбачайце нам* → пры дзеяслове са значэннем ветлівасці ***выбачаць*** займеннік ужываецца ў форме давальнага склону; 3) *на карысць дзецям* → характэрная для беларускай мовы сінтаксічная канструкцыя; 4) *падобны да брата* → у словазлучэнні з прыметнікам ***падобны*** назоўнік ужываецца ў форме роднага склону з прыназоўнікам ***да***; 5) *тры чыстыя сшыткі* → пры лічэбніку ***тры*** назоўнік і залежны ад яго прыметнік ужываюцца ў форме множнага ліку назоўнага склону	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Словазлучэнне як сінтаксічная адзінка. Асаблівасці дапасавання і кіравання ў беларускай мове	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; практ. 290. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 8; практ. 55. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 9; С. 242–244

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
А17. Адзначце сказы, у якіх выдзеленае (выдзеленыя) слова (словы) – ***азначэнне***: 1) Людзі ў нас ***працавітыя***. 2) Не толькі дзеці, але і ***дарослыя*** радуюцца цёплым летнім дзянькам. 3) Першыя беларускія тэксты, ***напісаныя арабскім пісьмом***, з'явіліся ў сярэдзіне XVI стагоддзя. 4) Ландышы, на ***мой*** погляд, самыя прыгожыя кветкі. 5) Вучні атрымалі заданне ***вывучыць*** урывак з паэмы. **Адказ:** 3,5	1) *Людзі ў нас працавітыя.* → прыметнік ***працавітыя*** з'яўляецца іменнай часткай састаўнога іменнага выказніка (дзеяслоў-звязка адсутнічае); 2) *Не толькі дзеці, але і дарослыя радуюцца цёплым летнім дзянькам.* → ужыты ў значэнні назоўніка прыметнік ***дарослыя*** адказвае на пытанне *хто?* і з'яўляецца дзейнікам; 3) *Першыя беларускія тэксты, напісаныя арабскім пісьмом, з'явіліся ў сярэдзіне XVI стагоддзя.* → дзеепрыметнікавы зварот ***напісаныя арабскім пісьмом*** абазначае прымету прадмета (***тэксты***), адказвае на пытанне *якія?* і з'яўляецца дапасаваным азначэннем; 4) *Ландышы, на мой погляд, самыя прыгожыя кветкі.* → словазлучэнне ***на мой погляд*** граматычна не звязана з іншымі словамі ў сказе, указвае на крыніцу паведамлення і з'яўляецца пабочным; пабочнае словазлучэнне не з'яўляецца членам сказа; 5) *Вучні атрымалі заданне вывучыць урывак з паэмы.* → інфінітыў ***вывучыць*** адносіцца да дапаўнення-назоўніка ***заданне***, адказвае на пытанне *якое?* і з'яўляецца недапасаваным азначэннем	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Дзейнік і выказнік, спосабы іх выражэння. Даданыя члены сказа. Спосабы выражэння даданых членаў сказа	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; §§ 13, 14, 16. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2019; §§ 19, 21, 22. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 56. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 7, 51. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 19, 22, 44. **Н.М. Гардзей** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; § 15. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 14
А18. Адзначце аднасастаўныя сказы:	1) *У пачатку верасня пахаладала.* →	Сінтаксіс і	**Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова:

УЧАНЬ

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
1) У пачатку верасня пахаладала. 2) Не спяшайся, восень, з павуціння кужаль працi тонкі. 3) Адна галавешка і ў печы не гарыць. 4) Веласпорт уключылі ў праграму Алімпіяды ў 1896 годзе. 5) Рэкі вясной імклівыя, гаманлівыя. **Адказ:** 1,2,4	аднасастаўны сказ: дзейніка няма; выказнік выражаны безасабовым дзеясловам; 2) *Не спяшайся, восень, з павуціння кужаль працi тонкі.* → аднасастаўны сказ: дзейніка няма (зваротак ***восень*** членам сказа не з’яўляецца); выказнік выражаны дзеясловам у форме загаднага ладу 2-й асобы адзіночнага ліку; 3) *Адна галавешка і ў печы не гарыць.* → двухсастаўны сказ: дзейнік выражаны колькасна-іменным спалучэннем у форме назоўнага склону; выказнік выражаны дзеясловам у форме абвеснага ладу цяперашняга часу 3-й асобы адзіночнага ліку; 4) *Веласпорт уключылі ў праграму Алімпіяды ў 1896 годзе.* → аднасастаўны сказ: дзейніка няма; выказнік выражаны дзеясловам у форме абвеснага ладу прошлага часу множнага ліку; 5) *Рэкі вясной імклівыя, гаманлівыя.* → двухсастаўны сказ: дзейнік выражаны назоўнікам у форме назоўнага склону; аднародныя састаўныя іменныя выказнікі выражаны прыметнікамі (дзеяслоў-звязка адсутнічае)	пунктуацыя. Культура маўлення. Двухсастаўныя сказы. Аднасастаўныя сказы, іх будова	вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2019; § 28. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 15–19, 27–31. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 11
А19. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску ***абавязкова*** ставіцца працяжнік: 1) Грамніцы __ дзень сустрэчы зімы з вясной. 2) Для мяне экзамен __ не экзамен, калі няма хвалявання, якое змяняецца светлай радасцю. 3) Жырафа, мабыць, __ самая высокая жывёліна. 4) Мой брат добры, разумны, а работнік __ пашукаць такога! 5) Шчасце __ нібы птушка: упусціўшы, наўрад ці зловіш. **Адказ:** 1,4	1) *Грамніцы* **–** *дзень сустрэчы зімы з вясной.* → паміж дзейнікам і выказнікам, выражанымі назоўнікамі ў форме назоўнага склону, ***абавязкова*** ставіцца працяжнік; 2) *Для мяне экзамен не экзамен, калі няма хвалявання, якое змяняецца светлай радасцю.* → паміж дзейнікам і выказнікам, выражанымі назоўнікамі ў форме назоўнага склону, працяжнік ***не ставіцца***, бо пры выказніку ёсць адмоўная часціца ***не***; 3) *Жырафа, мабыць, самая высокая жывёліна.* → паміж дзейнікам і выказнікам,	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Працяжнік паміж дзейнікам і выказнікам	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 13. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2019; § 20.

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	выражанымі назоўнікамі ў форме назоўнага склону, стаіць пабочнае слова ***мабыць***, таму працяжнік ***не ставіцца***; 4) *Мой брат добры, разумны, а работнік* ***–*** *пашукаць такога!* → паміж дзейнікам, выражаным назоўнікам у форме назоўнага склону, і выказнікам, выражаным фразеалагізмам, ***абавязкова*** ставіцца працяжнік; 5) *Шчасце нібы птушка: упусціўшы, наўрад ці зловіш.* → паміж дзейнікам і выказнікам, выражанымі назоўнікамі ў форме назоўнага склону, працяжнік ***не ставіцца***, бо пры выказніку ёсць параўнальны злучнік ***нібы***		**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 12. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 21
А20. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску трэба паставіць коску: 1) Зямля, неба, дрэвы__ ўсё было ўрачыстым, пакуль іграла ў парку скрыпка. 2) Прыкметы сведчаць пра багатае ўяўленне нашых продкаў__ і пра паэтычнае ўспрыманне імі свету, і пра жаданне спасцігнуць таямніцы. 3) Дубовыя лісты, лісты парэчак__ ды кроп кладуць з гуркамі ў ка́дкі. 4) Вільготны__ чэрвеньскі лес прапах грыбамі і чарніцамі. 5) Хваляцца не травою__ а сенам. **Адказ:** 2,5	1) *Зямля, неба, дрэвы* ***–*** *усё было ўрачыстым, пакуль іграла ў парку скрыпка.* → ***усё*** – абагульняльнае слова, перад якім пасля аднародных дзейнікаў ставіцца працяжнік; 2) *Прыкметы сведчаць пра багатае ўяўленне нашых продкаў****,*** *і пра паэтычнае ўспрыманне імі свету, і пра жаданне спасцігнуць таямніцы.* → коскамі раздзяляюцца аднародныя дапаўненні, звязаныя паўторным спалучальным злучнікам ***і***; 3) *Дубовыя лісты, лісты парэчак ды кроп кладуць з гуркамі ў ка́дкі.* → паміж аднароднымі дапаўненнямі, звязанымі пры дапамозе адзіночнага спалучальнага злучніка ***ды*** (=***і***), коска не ставіцца; 4) *Вільготны чэрвеньскі лес прапах грыбамі і чарніцамі.* → паміж неаднароднымі азначэннямі, выражанымі якасным прыметнікам ***Вільготны*** і адносным прыметнікам ***чэрвеньскі***, коска не ставіцца; 5) *Хваляцца не травою****,*** *а сенам.* → паміж аднароднымі дапаўненнямі, звязанымі пры дапамозе супраціўнага злучніка, ставіцца коска	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку ў сказах з аднароднымі членамі (з абагульняльнымі словамі і без іх)	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; §§ 19, 20. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2019; §§ 26, 27. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 37–41. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 12; практ. 99, 100, 104

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
А21. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску (пропускаў) трэба паставіць коску (коскі): 1) Збіраюць беларускія азёры ў свае глыбокія каўшы зіхатлівыя__ як іскаркі__ начныя зоры. 2) Люблю я кветкі розныя, але найбольш блакітныя__ што неба__ веранічкі. 3) Паравоз__ нібыта прастудзіўся: голас ён меў хрыпаты. 4) Сівыя валуны сёння выступаюць__ як сведкі мінулых падзей на нашай зямлі. 5) Без навукі чалавек__ нібы сляпое кацяня. **Адказ:** 1,2	1) *Збіраюць беларускія азёры ў свае глыбокія каўшы зіхатлівыя**,** як іскаркі**,** начныя зоры.* → выдзяляецца коскамі параўнальны зварот ***як іскаркі***; ***як*** – параўнальны злучнік; 2) *Люблю я кветкі розныя, але найбольш блакітныя**,** што неба**,** веранічкі.* → выдзяляецца коскамі параўнальны зварот ***што неба***; ***што*** – параўнальны злучнік; 3) *Паравоз нібыта прастудзіўся: голас ён меў хрыпаты.* → не ставіцца коска паміж дзейнікам ***Паравоз*** і выказнікам ***нібыта прастудзіўся***; 4) *Сівыя валуны сёння выступаюць як сведкі мінулых падзей на нашай зямлі.* → не аддзяляецца коскай зварот ***як сведкі мінулых падзей на нашай зямлі***, які мае значэнне *'ў якасці'* (*валуны* і ёсць *сведкі мінулых падзей на нашай зямлі*); 5) *Без навукі чалавек нібы сляпое кацяня.* → не ставіцца коска паміж дзейнікам ***чалавек*** і выказнікам ***нібы кацяня***	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку ў сказах з параўнальнымі зваротамі	**З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 52, 53. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 15
А22. Адзначце сказы, у якіх на месцы пропуску трэба паставіць знак прыпынку: 1) Ліса па следзе зайца-беляка бегла__ не азіраючыся. 2) Спечаны матуляй__ лёг на беленькі ручнік хлебны каравай. 3) На яшчэ халоднай, непрывετнай зямлі цвіў падбел__ першая кветка вясны. 4) Жадаючы растлумачыць некаторыя з'явы прыроды__ людзі ў старажытныя часы складалі міфы, якія мы сёння вывучаем з вялікай цікавасцю. 5) Выраблены ў XVIII стагоддзі__ глобус знаходзіцца ў Санкт-Пецярбургу і лічыцца першым у свеце планетарыем. **Адказ:** 2,3,4	1) *Ліса па следзе зайца-беляка бегла не азіраючыся.* → не аддзяляецца коскай выражаная адзіночным дзеепрыслоўем акалічнасць ***не азіраючыся***, якая стаіць у канцы сказа і сваім значэннем набліжаецца да прыслоўя спосабу дзеяння (адказвае на пытанне *як?*); 2) *Спечаны матуляй**,** лёг на беленькі ручнік хлебны каравай.* → аддзяляецца коскай адасобленае дапасаванае азначэнне ***Спечаны матуляй***, якое выражана дзеепрыметнікавым зваротам, стаіць перад паяснёным назоўнікам ***каравай*** і аддзелена ад яго іншымі членамі сказа; 3) *На яшчэ халоднай, непрыветнай зямлі цвіў падбел **–** першая кветка вясны.* → знакам прыпынку (коскай ці працяжнікам)	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку ў сказах з адасобленымі членамі	**Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 7, 16. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 46–50. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 13

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	аддзяляецца адасоблены развіты прыдатак ***першая кветка вясны***, які адносіцца да назоўніка ***падбел*** і стаіць пасля яго; 4) *Жадаючы растлумачыць некаторыя з'явы прыроды**,** людзі ў старажытныя часы складалі міфы, якія мы сёння вывучаем з вялікай цікавасцю.* → аддзяляецца коскай адасобленая акалічнасць ***Жадаючы растлумачыць некаторыя з'явы прыроды***, выражаная дзеепрыслоўным зваротам; 5) *Выраблены ў XVIII стагоддзі глобус знаходзіцца ў Санкт-Пецярбургу і лічыцца першым у свеце планетарыем.* → не аддзяляецца коскай дапасаванае азначэнне ***Выраблены ў XVIII стагоддзі***, якое выражана дзеепрыметнікавым зваротам, стаіць перад паяснёным назоўнікам ***глобус*** і не мае дадатковага акалічнаснага значэння прычыны ці ўступкі		
А23. Адзначце сказы, у якіх няма парушэння пунктуацыйных нормаў: 1) Сяброў (а іх мне лёс паслаў нямала) я ніколі не дзяліў на блізкіх і на далёкіх. 2) Кожны кулік вядома сваё балота хваліць. 3) Добрае слова любому, лічу, прыемна пачуць. 4) Бабры здольныя праплысці пад вадой, амаль, 800 метраў. 5) Герань з'яўляецца пакаёвай раслінай, аднак, яна можа расці і ў садзе. **Адказ:** 1,3	1) *Сяброў (а іх мне лёс паслаў нямала) я ніколі не дзяліў на блізкіх і на далёкіх.* → у сказе няма парушэння пунктуацыйных нормаў: сказ ***а іх мне лёс паслаў нямала***, які па сэнсе не звязаны з асноўным зместам сказа, а падаецца як дадатковая заўвага, з'яўляецца ўстаўным; устаўная канструкцыя бярэцца ў дужкі або выдзяляецца з двух бакоў працяжнікамі; 2) *Кожны кулік**,** вядома**,** сваё балота хваліць.* → слова ***вядома***, якое граматычна не звязана з іншымі словамі ў сказе, а ўказвае на большую ступень упэўненасці ў паведамленні, з'яўляецца пабочным; пабочнае слова выдзяляецца коскамі; 3) *Добрае слова любому, лічу, прыемна пачуць.* → у сказе няма парушэння пунктуацыйных нормаў: слова ***лічу***, якое	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку ў сказах з пабочнымі і ўстаўнымі канструкцыямі	**З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 44. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 14

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	граматычна не звязана з іншымі словамі ў сказе, а ўказвае на крыніцу паведамлення, з’яўляецца пабочным; пабочнае слова выдзяляецца коскамі; 4) *Бабры здольныя праплысці пад вадой амаль 800 метраў.* → часціца ***амаль*** коскамі не выдзяляецца; 5) *Герань з’яўляецца пакаёвай раслінай, аднак яна можа расці і ў садзе.* → пасля супраціўнага злучніка ***аднак***, які звязвае дзве часткі складаназлучанага сказа, коска не ставіцца		
А24. Адзначце складаназлучаныя сказы, паміж часткамі якіх трэба паставіць знак прыпынку: 1) Усю раніцу то жаўрук звінеў у небе то свістаў на ліпе шпак. 2) Хутка павуцінкамі ўсцелецца трава і зменяць бярозкі зялёны ўбор на залаты. 3) Вясна-красуня ў бубен ударыць і заспявае светлы гай. 4) Якая мяккая сцяжынка ў зялёным лянку і што за возера-дзіва ў альховым вянку! 5) Схілілася спелая ніва да самай зямлі і ў кветках паснулі ад спёкі чмялі. **Адказ:** 1,3,5	1) *Усю раніцу то жаўрук звінеў у небе, **то** свістаў на ліпе шпак.* → паміж часткамі складаназлучанага сказа з размеркавальнымі сэнсавымі адносінамі, звязанымі паўторным размеркавальным злучнікам ***то – то***, ставіцца коска; 2) *Хутка павуцінкамі ўсцелецца трава і зменяць бярозкі зялёны ўбор на залаты.* → паміж часткамі складаназлучанага сказа са спалучальнымі сэнсавымі адносінамі перад адзіночным спалучальным злучнікам ***і*** коска не ставіцца, бо ў першай частцы ёсць агульная для абедзвюх частак акалічнасць ***Хутка***; 3) *Вясна-красуня ў бубен ударыць **–** і заспявае светлы гай.* → паміж часткамі складаназлучанага сказа, звязанымі спалучальным злучнікам ***і***, ставіцца працяжнік, бо другая частка сказа змяшчае вынік таго, пра што гаворыцца ў першай; 4) *Якая мяккая сцяжынка ў зялёным лянку і што за возера-дзіва ў альховым вянку!* → паміж часткамі складаназлучанага сказа, якія маюць клічную інтанацыю, перад адзіночным спалучальным злучнікам ***і*** коска не ставіцца;	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаназлучаных сказах	**Н.М. Гардзей** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; §§ 6–11. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2019; §§ 10–14. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 16

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	5) *Схілілася спелая ніва да самай зямлі**,** і ў кветках паснулі ад спёкі чмялі.* → паміж часткамі складаназлучанага сказа са спалучальнымі сэнсавымі адносінамі перад адзіночным спалучальным злучнікам ***і*** ставіцца коска		
А25. Адзначце складаназалежныя сказы, у якіх на месцы пропуску ***не трэба*** ставіць знак прыпынку: 1) Дрэвы не хварэюць там__ дзе селяцца мурашкі. 2) Для пісьменніка вельмі важна, каб яго не абдзялялі ўвагай чытачы__ і каб пра яго творчасць не маўчалі крытыкі. 3) Зразумела, што__ калі духоўны свет чалавека багаты, то багатай будзе і яго мова. 4) Вядома, што Кузьма Чорны пазбягаў у сваіх творах дзеепрыслоўных і дзеепрыметнікавых зваротаў__ якія, на яго думку, мала ўласцівыя беларускай мове. 5) Калі з’явіўся бусел у гняздзе__ браўся ўжо на захад дзень. **Адказ:** 2,3	1) *Дрэвы не хварэюць там**,** дзе селяцца мурашкі.* → складаназалежны сказ, у якім трэба аддзяляць коскай дададзеную частку ***дзе селяцца мурашкі***, што стаіць пасля галоўнай і звязана з ёй пры дапамозе злучальнага слова ***дзе***; 2) *Для пісьменніка вельмі важна, каб яго не абдзялялі ўвагай чытачы і каб пра яго творчасць не маўчалі крытыкі.* → складаназалежны сказ з дзвюма дададзенымі часткамі ***каб яго не абдзялялі ўвагай чытачы і каб пра яго творчасць не маўчалі крытыкі***, якія адносяцца ў галоўнай да выказніка ***важна***, адказваюць на адно і тое ж пытанне *што?* і з’яўляюцца аднароднымі; паміж аднароднымі дададзенымі часткамі, звязанымі адзіночным спалучальным злучнікам ***і***, коску ставіць ***не трэба***; 3) *Зразумела, што калі духоўны свет чалавека багаты, то багатай будзе і яго мова.* → складаназалежны сказ з дзвюма дададзенымі часткамі ***што калі духоўны свет чалавека багаты, то багатай будзе і яго мова***, дзе паміж падпарадкавальнымі злучнікамі ***што*** і ***калі***, якія стаяць побач, коску ставіць ***не трэба***, бо ёсць другая частка ***то*** парнага злучніка ***калі – то***; 4) *Вядома, што Кузьма Чорны пазбягаў у сваіх творах дзеепрыслоўных і дзеепрыметнікавых зваротаў**,** якія, на яго думку, мала ўласцівыя беларускай мове.* →	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаназалежных сказах	**Н.М. Гардзей** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; §§ 13–21, 23, 24. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2019; §§ 15–24. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 17

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	складаназалежны сказ з дзвюма дадзенымі часткамі, у якім трэба аддзяліць коскай ад першай дадзенай часткі ***што Кузьма Чорны пазбягаў у сваіх творах дзеепрыслоўных і дзеепрыметнікавых зваротаў*** другую дадзеную ***якія, на яго думку, мала ўласцівыя беларускай мове***, звязаную з першай пры дапамозе злучальнага слова ***якія***; 5) *Калі з'явіўся бусел у гняздзе**,** браўся ўжо на захад дзень.* → складаназалежны сказ, у якім трэба аддзяліць коскай дадзеную частку ***Калі з'явіўся бусел у гняздзе***, што стаіць перад галоўнай і звязана з ёй пры дапамозе злучніка ***калі***		
А26. Адзначце бяззлучнікавыя складаныя сказы, у якіх на месцы пропуску трэба паставіць двукроп'е: 1) Студзень мяце__ ліпень залье. 2) Кінь зярняты ў цёплую раллю__ яны тут жа прарастуць. 3) Кот, на думку Валодзькі, меў вялікі недахоп__ ён засынаў, не даслухаўшы казак хлопчыка. 4) Чытаючы вершы Уладзіміра Караткевіча, разумею__ ма́е свой колер і смак у пісьменніка кожнае слова. 5) Жаваранак нездарма ма́е шэры колер__ такая афарбоўка добра маскіруе птушку на лузе і ў полі. **Адказ:** 3,4,5	1) *Студзень мяце* **–** *ліпень залье.* → паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставіцца працяжнік, бо першая частка паказвае на ўмову таго, пра што гаворыцца ў другой частцы; у пачатку першай часткі можна паставіць злучнік ***калі***; 2) *Кінь зярняты ў цёплую раллю* **–** *яны тут жа прарастуць.* → паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставіцца працяжнік, бо другая частка паказвае на вынік таго, пра што гаворыцца ў першай частцы; 3) *Кот, на думку Валодзькі, меў вялікі недахоп**:** ён засынаў, не даслухаўшы казак хлопчыка.* → паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставіцца двукроп'е, бо другая частка раскрывае, удакладняе змест першай; паміж часткамі можна ўставіць словы ***а іменна***; 4) *Чытаючы вершы Уладзіміра Караткевіча, разумею**:** ма́е свой колер і смак у пісьменніка кожнае слова.* → паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку паміж часткамі ў бяззлучнікавых складаных сказах	**Н.М. Гардзей** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; §§ 26–29. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2019; §§ 25–29. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 18

УАЦРВ

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	ставіцца двукроп'е, бо другая частка дапаўняе першую, развіваючы дзеяслоўвыказнік ***разумею***; паміж часткамі можна ўставіць злучнік ***што***; 5) *Жаваранак нездарма ма́е шэры колер**:** такая афарбоўка добра маскіруе птушку на лузе і ў полі.* → паміж дзвюма часткамі бяззлучнікавага складанага сказа ставіцца двукроп'е, бо ў другой частцы ўказваецца прычына таго, пра што гаворыцца ў першай; паміж часткамі можна ўставіць злучнікі ***бо***, ***таму што***		
А27. Адзначце варыянт адказу, дзе ўказана лічба, на месцы якой у сказе ***не трэба*** ставіць знак прыпынку: *Вядома*$_1$ *што з сярэдзіны XII стагоддзя ў мастацтве краін Еўропы пачаўся новы перыяд – гатычны*$_2$ *але яго назва ўмоўная, звязаная з памылковым меркаваннем*$_3$ *якое ўпершыню было выказана ў эпоху Адраджэння*$_4$ *і якое заключалася ў наступным*$_5$ *на культуру сярэдневяковых еўрапейскіх дзяржаў аказалі ўплыў плямёны готаў.* 1) 1; 2) 2; 3) 3; 4) 4; 5) 5. **Адказ:** 4	**I** [1)]*Вядома****,*** [2)]*што з сярэдзіны XII стагоддзя ў мастацтве краін Еўропы пачаўся новы перыяд – гатычны****,*** **II** [3)]*але яго назва ўмоўная, звязаная з памылковым меркаваннем****,*** [4)]*якое ўпершыню было выказана ў эпоху Адраджэння і* [5)]*якое заключалася ў наступным****:*** **III** [6)]*на культуру сярэдневяковых еўрапейскіх дзяржаў аказалі ўплыў плямёны готаў.* → лічба, на месцы якой у складаным сказе з рознымі відамі сувязі частак не трэба ставіць знак прыпынку, – **4**: 1) у сэнсавай частцы **I** трэба аддзяліць коскай даданую частку **2** ад галоўнай часткі **1**; 2) паміж сэнсавымі часткамі **I** і **II** з супраціўнымі сэнсавымі адносінамі перад супраціўным злучнікам ***але*** трэба паставіць коску; 3) у сэнсавай частцы **II** аднародныя даданыя часткі **4** і **5** трэба аддзяліць коскай ад галоўнай часткі **3**; 4) у сэнсавай частцы **II** паміж аднароднымі даданымі часткамі **4** і **5**, звязанымі адзіночным спалучальным злучнікам ***і***, ***не трэба ставіць знак прыпынку***; 5) паміж сэнсавымі часткамі **II** і **III**, якія аб'яднаны пры дапамозе бяззлучнікавай сувязі, трэба паставіць двукроп'е, бо частка	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку паміж часткамі ў складаных сказах з рознымі відамі сувязі частак	**Н.М. Гардзей** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; §§ 31, 32. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2019; §§ 30, 31. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 19

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	III раскрывае, удакладняе змест часткі **II**		
А28. Адзначце сцверджанне, якое адпавядае сказу з простай мовай: *«Душа не падарожніца, – часта паўтараў дзядуля ўнукам – Дзе б мы ні былі, душой – заўсёды дома».* 1) простая мова няправільна заключана ў двукоссе; 2) у сказе адсутнічае двукроп'е; 3) у сказе пастаўлены ўсе неабходныя знакі прыпынку; 4) у сказе адсутнічае коска; 5) у сказе адсутнічае кропка. **Адказ:** 5	*«Душа не падарожніца, – часта паўтараў дзядуля ўнукам***.** *– Дзе б мы ні былі, душой – заўсёды дома».* → сказу адпавядае сцверджанне пад нумарам **5**: 1) сказ з простай мовай, у якім словы аўтара стаяць у сярэдзіне простай мовы, падзяляючы яе на дзве часткі – закончаныя сказы; пасля слоў аўтара перад працяжнікам трэба паставіць *кропку*	Сінтаксіс і пунктуацыя. Культура маўлення. Знакі прыпынку ў сказах з простай мовай	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 23. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2019; § 30. **Н.М. Гардзей** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; §§ 35, 36. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2019; § 32. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 21

Тэкст да заданняў А29, А30, В1–В6

(1) *Два тыдні запар ішоў дождж.* (2) *Церушыў і церушыў, быццам праз сіта.* (3) *Часам такім непрыветным ветрам цягнула, што аж пальцы дубелі.* (4) *Адчувалася, нібы вось-вось пасыпле зверху снег і ляжа на палі, на* ***сцежкі*** *бліскучым пухам.*

(5) *Раптам халодны дождж перастаў ісці.* (6) *Ды толькі сняжок не пасыпаў – сонейка выбліснула на паўнеба.* (7) *Усё навокал ажыло, павесялела.* (8) *Дні сталі ціхімі, поўнымі мяккай задуменнасці і харáства.* (9) *У паветры зноў паплыло павуціннe.* (10) *Далікатэсныя серабрыстыя валаконцы імкнуліся асесці на зямлю, зачапіцца за платы, галінастыя дрэвы, быльнёг.* (11) *Зямля набыла матава-белы колер, а тонкія валаконцы ўсё ткаліся і ткаліся.* (12) *Асенні блакіт зазіхацеў так, што ў ім, здавалася, хутка пачуецца чароўная песня палявога жаваранка.*

(13) *– Бабіна лета, Андрэевіч, прыйшло, – звярнуўся да сына Андрэй Пятровіч.*

(14) *Ён часта так звяртаўся да хлопчыка, жадаючы* ***засведчыць*** *бацькоўскую любоў і павагу.*

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
(15) – *Нішто жывое, – крыху памаўчаўшы, зноў пачаў размову бацька з сынам, – не траціць цяпер марна гэтых апошніх залатых дзянькоў.* (16) *Хто назапашвае на зіму кармы́, хто спяшаецца як мага лепш уцяпліць* ***сваё*** *жыллё, хто проста набіраецца сіл.* (17) *Але кароткія яны – гэтыя залатыя дзянькі бабінага лета.* (18) *Тыдзень-два – і зноў схаваецца за хмары сонца, пачнуць дзьмуць халодныя вятры, зачасцяць ападкавыя дажджы.* (19) *Пазбудзецца свет пагодлівай утульнасці.* (20) *Пакуль жа пануе ў нас залатая* ***восень****, будзем усхваляць, Андрэевіч, яе прыгажосць!*			
А29. Адзначце правільнае сцверджанне ў дачыненні да тэксту: 1) тэкст публіцыстычнага стылю; 2) тэкст мастацкага стылю; 3) тэкст навуковага стылю; 4) тэкст гутарковага стылю; 5) тэкст афіцыйнага стылю. **Адказ:** 2	тэксту адпавядае сцверджанне пад нумарам **2**: тэкст ***мастацкага стылю***, таму што: 1) уяўляе сабой свабоднае, натуральна арганізаванае маўленне, якое характэрна для мастацкіх твораў розных жанраў: *раман*, *аповесць*, *апавяданне*; 2) яго галоўная асаблівасць – адзінства рэалізацыі камунікатыўнай і эстэтычнай функцый: словы не толькі перадаюць пэўны змест, але і, з'яўляючыся сродкам фарміравання мастацкіх вобразаў, уздзейнічаюць на думкі і пачуцці чытача; 3) эмацыянальнасць, вобразнасць, яркасць тэксту надаюць вобразна-выяўленчыя сродкі: эпітэты (*непрыветным* ветрам, *мяккай* задуменнасці, *серабрыстыя* валаконцы, *чароўная* песня, *залатых* дзянькоў, *пагодлівай* утульнасці); метафары (*паплыло павуцінне*; *валаконцы імкнуліся асесці*); параўнанні (*церушыў, быццам праз сіта*; *снег ляжа … бліскучым пухам*); словы з памяншальна-ласкальным значэннем (*сняжок*, *сонейка*, *валаконцы*, *дзянькоў*); фразеалагізм (*бабіна лета*); сказы з простай мовай (– *Бабіна лета, Андрэевіч, прыйшло, – звярнуўся да сына Андрэй Пятровіч.*)	Маўленне. Тэкст. Стылістыка. Функцыянальныя стылі маўлення	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 11. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2019; §§ 3, 4. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 11. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 13, 57. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 2. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 3, 10, 11, 33. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова:

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
			вучэбны дапаможнік для 9 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2019; § 7. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 4–8
А30. У адным са сказаў ***5–10*** тэксту знайдзіце лексічную памылку (няправільна ўжытае па значэнні слова). З прапанаваных слоў адзначце тое, якое павінна быць ужыта ў адным са сказаў ***5–10***: 1) халадзільны; 2) ажыццявілася; 3) далікатныя; 4) ціхмянымі; 5) галінавыя. **Адказ:** 3	1) *далікатныя* → у ***10-м*** сказе тэксту замест слова ***далікатэсныя*** (*далікатэсны* – ‘які мае адносіны да рэдкай, прыемнай на смак ежы’) павінна быць ужыта слова ***далікатныя*** (*далікатны* – ‘кволы, мяккі, прыемны навобмацак’): *далікатныя валаконцы*	Лексіка. Фразеалогія. Культура маўлення. Паронімы	**Н.М. Гардзей** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 9 класа агульнаадукацыйных устаноў з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2011; С. 38. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 21
В1. Знайдзіце ў ***18-м*** сказе тэксту немэтазгодна (збыткоўна) выкарыстанае слова, якое парушае правільнасць маўлення. Запішыце гэта слова ў той граматычнай форме, у якой яно пададзена ў ***18-м*** сказе. **Адказ:** ападкавыя	1) *ападкавыя* → ужытае ў ***18-м*** сказе слова ***дажджы*** мае значэнне ‘*атмасферныя ападкі ў выглядзе кропелек вады*’, таму слова ***ападкавыя*** ў прапанаваным сказе збыткоўнае	Маўленне. Тэкст. Стылістыка. Культура вуснага і пісьмовага маўлення. Нормы сучаснай беларускай літаратурнай мовы	**Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 1. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 11 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 2
В2. Знайдзіце ў ***3-м*** сказе тэксту часціцу і запішыце яе. **Адказ:** аж	1) *аж* → у ***3-м*** сказе тэксту ўжыта ўзмацняльная часціца ***аж***	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Службовыя часціны мовы	**Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 43, 44. **З.І. Бадзевіч** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 8 класа

УА"ВІКВ"

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
			ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 4. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 45
В3. Запішыце падкрэслены ў ***4-м*** сказе тэксту назоўнік у форме давальнага склону адзіночнага ліку. **Адказ:** сцежцы	1) *сцежцы* → назоўнік 1-га скланення ***сце́жка*** з асновай на зычны гук [***к***] у форме давальнага склону адзіночнага ліку мае канчатак **-*ы***, бо націск падае на аснову; пры скланенні гук [***к***] чаргуецца з гукам [***ц***]	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Назоўнікі 1-га скланення, правапіс іх склонавых канчаткаў	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; § 17. **.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 29
В4. Ад назоўніка, падкрэсленага ў ***20-м*** сказе тэксту, утварыце прыметнік пры дапамозе суфікса **-*н*-**. Запішыце гэты прыметнік у форме назоўнага склону адзіночнага ліку мужчынскага роду. **Адказ:** асенні	1) *асенні* → пры дапамозе суфікса **-*н*-** ад назоўніка ***восень*** утвараецца прыметнік ***асенні***	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Утварэнне і правапіс прыметнікаў	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 37, 40. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 25
В5. Запішыце падкрэслены ў ***16-м*** сказе тэксту займеннік у форме роднага склону адзіночнага ліку ніякага роду. **Адказ:** свайго	1) *свайго* → прыналежны займеннік ***сваё*** ў родным склоне адзіночнага ліку ніякага роду мае форму ***свайго***	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Скланенне займеннікаў	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 50, 53. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 36

Заданне. Адказ	**Разбор задання**	**Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу**	**Вучэбны дапаможнік**
В6. Ад асновы дзеяслова, падкрэсленага ў ***14-м*** сказе тэксту, утварыце поўны дзеепрыметнік залежнага стану і запішыце яго ў форме назоўнага склону адзіночнага ліку мужчынскага роду. **Адказ:** засведчаны	1) *засведчаны* → ад асновы неазначальнай формы дзеяслова закончанага трывання ***засведчыць*** з дапамогай суфікса ***-ан-*** утвараецца поўны дзеепрыметнік залежнага стану прошлага часу ***засведчаны*** (форма назоўнага склону адзіночнага ліку мужчынскага роду – ***засведчаны***)	Марфалогія і арфаграфія. Культура маўлення. Дзеепрыметнікі незалежнага і залежнага стану, іх утварэнне і правапіс	**Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 8–10. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 40
В7. З двух прапанаваных у дужках слоў вызначце тое, што адпавядае сэнсу сказа. Запішыце гэта слова ў той граматычнай форме, у якой яно павінна быць ужыта ў сказе: *Увесну, калі зацвітае багун, балота становіцца незвычайным: перад вачамі рассцілаецца дыван з бела-ружовых кветак, а (наваколле, акружнасць) напаўняецца водарам.* **Адказ:** наваколле	1) *наваколле* → слова ***наваколле*** мае значэнне ‘*мясцовасць, якая прылягае, прымыкае да чаго-небудзь*’ і адпавядае сэнсу сказа: *Увесну, калі зацвітае багун, балота становіцца незвычайным: перад вачамі рассцілаецца дыван з бела-ружовых кветак, а наваколле напаўняецца водарам.*; 2) слова ***акружнасць*** мае значэнне ‘*замкнёная крывая, усе пункты якой роўна аддалены ад цэнтра; лінія вымярэння акруглых паверхняў і прадметаў*’ і сэнсу сказа не адпавядае	Лексіка. Фразеалогія. Культура маўлення. Слова, яго лексічнае значэнне	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 13. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2019; § 22. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 20

В8. Устанавіце адпаведнасць паміж словамі ў левым слупку і іх характарыстыкамі ў правым слупку. Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца ўвогуле. Напрыклад: А2Б5В3Г4.

А. Вермішэль.	**1.** Слова, у якім адзін мяккі зычны гук.
Б. Сухенькі.	**2.** Слова, у якім два зацвярдзелыя зычныя гукі.
В. Малацьбіт.	**3.** Слова, у якім ёсць зычны гук [***дз’***].
Г. Слойка.	**4.** Слова, у якім націск падае на другі склад.
	5. Слова, у якім усе зычныя гукі цвёрдыя.

Адказ: А2Б4В3Г1	1) *вермішэ́ль* – слова, у якім два зацвярдзелыя зычныя гукі: [*в’эрм’ішэл’*]; 2) *сухе́нькі* – слова, у якім націск падае на другі	Фанетыка і арфаэпія. Арфаграфія.	**В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
	склад; 3) *малацьбі́т* – слова, у якім ёсць зычны гук [***дз’***]: [*мала**дз’**б’іт*]; 4) *сло́йка* – слова, у якім адзін мяккі зычны гук: [*сло**й**ка*]	Культура маўлення. Вымаўленне зычных гукаў, спалучэнняў зычных гукаў. Склад і націск	беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 1. Мінск: НІА, 2014; § 30. **В.П. Красней** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; §§ 1, 3, 4. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2019; §§ 6, 13–15. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; С. 263–267. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; §§ 13, 14, 16

В9. Вызначце значэнне фразеалагізмаў і ўстанавіце адпаведнасць паміж слупкамі табліцы. Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца ўвогуле. Напрыклад: А2Б5В3Г4.

А. На галаву вышэй.	**1.** Мае значэнне *‘значна больш, чым мяркуе хто-небудзь’*.
Б. Бяры вышэй.	**2.** Мае значэнне *‘значна больш вопытны (у параўнанні з кім-небудзь)’*.
В. Бяры не хачу.	**3.** Па значэнні адпавядае фразеалагізму *без ліку*.
Г. Светлая галава.	**4.** Па значэнні адпавядае фразеалагізму *галава на плячах*.
	5. Мае значэнне *‘поўнасцю, цалкам’*.

УА "РІКВ"

<table>
<tr><th>Заданне.
Адказ</th><th>Разбор задання</th><th>Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу</th><th>Вучэбны дапаможнік</th></tr>
<tr><td>Адказ: А2Б1В3Г4</td><td>1) на галаву вышэй → мае значэнне ‘значна больш вопытны (у параўнанні з кім-небудзь)’;
2) бяры вышэй → мае значэнне ‘значна больш, чым мяркуе хто-небудзь’;
3) бяры не хачу → па значэнні (вельмі многа) адпавядае фразеалагізму без ліку;
4) светлая галава → па значэнні (хто-небудзь ясна і лагічна мысліць, разважае) адпавядае фразеалагізму галава на плячах</td><td>Лексіка.
Фразеалогія.
Культура маўлення. Фразеалагізмы, іх роля ў маўленні</td><td>В.П. Красней і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; § 22.
Г.М. Валочка і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2019; § 32.
Г.М. Валочка і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 22</td></tr>
<tr><td colspan="4">В10. Вызначце спосаб утварэння прыведзеных слоў і ўстанавіце адпаведнасць паміж слупкамі табліцы. Адказ запішыце ў выглядзе спалучэння літар і лічбаў, захоўваючы алфавітную паслядоўнасць літар левага слупка. Памятайце, што некаторыя даныя правага слупка могуць не выкарыстоўвацца ўвогуле. Напрыклад: А2Б5В3Г4.
<table><tr><td>А. Адгадка.
Б. Адкуль-небудзь.
В. Бяздомны.
Г. Залетась.</td><td>1. Прыставачна-суфіксальны.
2. Бяссуфіксны.
3. Суфіксальны.
4. Постфіксальны.
5. Прыставачны.</td></tr></table></td></tr>
<tr><td>Адказ: А3Б4В1Г5</td><td>1) адгадка → слова ўтворана суфіксальным спосабам: адгад/а/-(ць) + суфікс -к-;
2) адкуль-небудзь → слова ўтворана постфіксальным спосабам: адкуль- + постфікс -небудзь;
3) бяздомны → слова ўтворана прыставачна-суфіксальным спосабам: дом- + прыстаўка бяз- і суфікс -н-;
4) залетась → слова ўтворана прыставачным спосабам: летась + прыстаўка за-</td><td>Марфемная будова слова.
Словаўтварэнне і арфаграфія.
Культура маўлення. Асноўныя спосабы ўтварэння слоў</td><td>В.П. Красней і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 5 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання ў дзвюх частках. Частка 2. Мінск: НІА, 2014; §§ 31, 32.
В.П. Красней і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 24, 36.
Г.М. Валочка і інш. Беларуская мова:</td></tr>
</table>

Заданне. Адказ	Разбор задання	Раздзел праграмы ўступных іспытаў. Элемент зместу	Вучэбны дапаможнік
			вучэбны дапаможнік для 7 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2015; §§ 23–25. **Г.М. Валочка** і інш. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання. Мінск: НІА, 2016; § 25

УА "РІКВ"